

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-2-66-123>

УДК 343.13

Серебрянський П.В.
Херсонський державний університет

ЗАКОНОДАВЧІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Анотація. В статті досліджуються проблемні аспекти застосування норм кримінального-процесуального права при забезпеченні безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. Проводиться аналіз законодавчого регулювання інституту забезпечення безпеки учасників кримінального процесу. Вивчаються точки зору вітчизняних та зарубіжних науковців із вказаних питань. На основі проведених досліджень формулюються власні пропозиції щодо усунення наявних прогалин у законодавчому врегулюванні норм кримінального-процесуального права при забезпеченні безпеки учасників кримінального процесу. Пропонується поділити проблемні аспекти застосування норм кримінального-процесуального права при забезпеченні безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі на дві категорії: організаційні та правові.

Ключові слова: прогалини, забезпечення безпеки, учасники кримінального процесу, інститут забезпечення безпеки, заходи безпеки.

Serebrianskyi Pavlo
Kherson State University

GAPS IN THE LEGISLATIVE REGULATION OF THE INSTITUTE FOR ENSURING THE SAFETY OF THE PARTICIPANTS IN THE CRIMINAL PROCESS

Summary. The article deals with the problematic aspects of the application of the norms of criminal-procedural law while ensuring the security of persons involved in the criminal process. An analysis of the legislative regulation of the institute for ensuring the safety of the participants in the criminal process is conducted. The points of view of domestic and foreign scientists on the mentioned issues are studied. On the basis of the conducted studies, their own proposals are being formulated to eliminate the existing gaps in the legislative regulation of the rules of criminal procedural law while ensuring the safety of the participants in the criminal process. In particular, it is proposed to divide the problem aspects of the application of the norms of criminal-procedural law while ensuring the security of persons involved in the criminal procedure into two categories: organizational and legal. To legal aspects include: the absence in the Criminal Procedure Code of Ukraine of a separate section, which regulates the Institute for ensuring the safety of participants in the criminal process; the need to improve the institution of security in Ukraine, taking into account the positive experience of foreign countries; lack of social security of persons for whom security measures have been applied; lack of guarantees and social protection of the participants in the criminal process. Organizational aspects include: the need for adequate funding of the institution by the state; lack of practical protection programs on the example of international colleagues; improper interaction of law enforcement agencies entrusted with the duty to provide security; there is no separate body that would ensure the safety of the participants in the criminal process and bear personal responsibility. Also, attention is drawn to the need for further deep theoretical and practical study of the Institute for ensuring the safety of the participants in the criminal process in order to determine the most optimal model for our country.

Keywords: gaps, security, participants in the criminal process, security institution, security measures.

Постановка проблеми. Будь-яка матеріальна, а особливо процесуальна норма права має містити правозастосовний характер. Тобто, держава повинна не тільки прийняти ту чи іншу норму, а й забезпечити правозастосовний механізм для врегулювання тих чи інших правовідносин. В даному випадку мається на увазі саме застосування кримінальних-процесуальних норм щодо забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі.

Але, під час такої правозастосовної діяльності виникає ряд проблем, які на нашу думку потребують глибокого дослідження та вироблення шляхів їх усунення і подолання. Аналіз норм Кримінального процесуального кодексу України (надалі – КПК) свідчить, що питання забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі залишаються не повністю врегульованими [1]. Це викликано перш за все відсутністю у КПК 2012 року спеціальних норм стосовно інституту забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному процесі, на

відміну від попереднього КПК 1960 року [2]. Під час реформування певної галузі процесуального права звичною є думка про те, що це робиться з метою вдосконалення і більш належного правового регулювання суспільних відносин. І тому, належним чином не врегулювання даного питання з боку законодавця наптовхує нас на дослідження даного інституту і робить його актуальним на сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика застосування норм кримінального-процесуального права при забезпеченні безпеки учасників кримінального процесу постійно перебуває у центрі уваги юристів, правознавців, науковців, оскільки є важливим елементом належної дії всього інституту забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. Зокрема, вивченню питань у вказаній сфері приділяють увагу такі правознавці, вчені, як В.П. Бахін, В.І. Бояров, В.К. Весельський, М.В. Гарник, О.О. Гриньків, О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко, М.С. Карпов, Г.В. Коновалова, В.Г. Шахрай та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не дивлячись на наявність низки нормативно-правових актів в нашій державі, які регулюють інститут забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, на практиці у правоохоронців виникає безліч питань пов'язаних із реалізацією таких заходів захисту. А тому є потреба більш детального дослідження правових аспектів законодавчого регулювання інституту забезпечення безпеки учасників кримінального процесу.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є виявлення прогалин законодавчого врегулювання інституту забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі та сформуванні шляхів їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Вважаємо, що перш ніж досліджувати проблемні аспекти законодавчого регулювання норм права при забезпеченні безпеки учасників кримінального процесу, слід зупинитися на визначенні поняття «прогалина».

У академічному тлумачному словнику української мови визначено «прогалину» як проміжок між чим-небудь, упущення, пропуск, недолік тощо [18, с. 147].

Правознавці О.В. Зайчук та Н.М. Оніщенко зазначають, що прогалини у праві це повна чи часткова відсутність у чинному законодавстві необхідних юридичних норм. А під прогалинами у законодавстві вони розуміють повну або часткову відсутність необхідних юридичних норм у чинних законодавчих актах, якими, виходячи з принципів права, мають бути врегульовані певні суспільні відносини [11, с. 132–133].

У юридичній енциклопедії за редакцією Ю.С. Шемшученко, прогалини в законодавстві – це повна або часткова відсутність законодавчої регламентації певної групи суспільних відносин, що потребують правового регулювання, традиційно вважаються одним із найпоширеніших видів юридичних дефектів. Відсутність необхідного юридичного правила може розмикає систему права та законодавства, знижує її узгодженість і, як наслідок, ефективність правового регулювання [20, с. 148].

Таким чином, вважаємо, що під прогалинами законодавчого регулювання слід розуміти відсутність норм права, які регулюють певні суспільні відносини. В нашому випадку ці відносини стосуються інституту забезпечення безпеки учасників кримінального процесу.

Пропонуємо дослідити окремі пропозиції та зауваження вітчизняних і зарубіжних вчених щодо розбіжностей законодавчого регулювання інституту забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі.

На думку В.П. Бахіна, механізм реалізації заходів безпеки на законодавчому рівні належним чином не відпрацьований, відсутні достатні практичні навички у правоохоронних органів по їх реалізації, а також немає належного фінансування з боку держави [6, с. 234].

М.В. Гарник відмічає, що заходи безпеки здійснюються на примітивному рівні. В більшості випадків застосовуються такі заходи безпеки як охорона житла чи самого учасника кримінального процесу під час досудового слідства, переселення його до родичів або знайомих. Ці заходи, зазвичай,

нетривалі й не можуть повною мірою забезпечити справжню безпеку учасникам процесу [9, с. 4].

В.К. Весельський зазначає, що навіть такий простий у реалізації засіб захисту як забезпечення особистої охорони не застосовується або при цьому від особи, яку захищають, вимагають оплату за «охоронні послуги». Сучасні соціально-економічні та фізичні заходи захисту, по-перше, недостатньо надійні (охороняти завжди та усюди неможливо, а «зникнути, розчинитися» у масштабах нашої країни не складно, особливо з урахуванням можливостей організованої злочинності). По-друге, держава на даний час не має надійних та ефективних заходів захисту [8, с. 59].

М.С. Карпов зазначає, що назрілою необхідністю є зміна відповідних норм Кримінального кодексу України та КПК з метою посилення відповідальності за здійснення протиправних дій стосовно свідків, потерпілих, експертів та перекладачів. З огляду на актуальність своєчасності виявлення неправдивості свідчення, передусім, осіб, які примусили свідка, потерпілого, експерта або перекладача дати завідомо неправдиві показання, висновок чи переклад, пропонує доповнити КПК спеціальними нормами про провадження у цих справах. При цьому, норми розділів повинні мати вказівку на обов'язковість вияснення причин й умов, які сприяли вчиненню такого правопорушення, та виявлення осіб, які примусили цих осіб учинити цей вид злочину, а також вияснення стану відносин між свідком або потерпілим (експертом, перекладачем) та іншими учасниками процесу, їх родичами або іншими зацікавленими особами.

Крім того, він зазначає, що невідкладним завданням є прийняття Програми захисту свідків, потерпілих, експертів і перекладачів на державному рівні та розробка науково-практичних рекомендацій стосовно запозичення позитивного досвіду практичного втілення таких програм у життя, що напрацьований правозахисними органами розвинутих країн світу [12, с. 258].

Доцільним буде погодитися з думкою О.О. Гриньків, що на сучасному етапі в Україні є правова основа забезпечення безпеки учасників кримінального процесу, норми якої регулюють діяльність органів і посадових осіб, які забезпечують безпеку. На думку автора, створення лише законодавчої бази недостатньо для належного забезпечення безпеки учасників кримінального процесу. Одним із напрямів розвитку кримінального процесу є подальше удосконалення інституту забезпечення безпеки в Україні із урахуванням позитивного досвіду зарубіжних країн, з якого слід запозичити не лише окремі норми законодавчих актів, а й сам механізм реалізації заходів забезпечення безпеки [10, с. 6].

На думку Коновалової Г.В., КПК 2012 року не вирішив проблемні питання пов'язані із забезпеченням безпеки учасників кримінального процесу, до яких можна віднести наступні:

– щодо визначення форм незаконного впливу на учасників кримінального процесу, що дає підстави для висновку про необхідність застосування заходів безпеки, зокрема, щодо визначення наявності реальної загрози життю та здоров'ю. Серйозний ризик (за рекомендацією Комітету Міністрів Ради Європи) насамперед передбачає

тиск на свідка. Причому, під цим розуміють навіть потенційну загрозу, що може завадити свідку давати показання [15];

– щодо порушення необхідного балансу прав сторін у випадку застосування заходів безпеки: захист суттєво обмежується в реалізації своїх прав (захисник не може у повному обсязі перевірити показання особи «анонімного свідка», а інколи й мати можливість для участі у допиті такої особи під час судового розгляду);

– щодо обов'язкової перевірки свідчень анонімних свідків у разі виникнення сумнівів щодо їх правдивості (свідок може обмовити підсудного; він може виявитися ненадійним в силу причин, пов'язаних з його минулим – наявність, зокрема, розумових розладів, галюцинацій, тяги до систематичної брехні); в минулому в нього могли бути невиявлені зв'язки з підозрюваним та ін. [13, с. 2].

Як зазначає В.І. Бояров, для усунення відповідних прогалин в законодавстві потрібно точно прописати спеціальну перевіроцну процедуру, особливо для тих випадків, коли піддаються сумнівам достовірність та надійність показань анонімних свідків. Зокрема, за рішенням судді (суду) інший суддя перевіряє свідка, оскільки надання йому права давати свідчення анонімно, само по собі завжди є ризикованим і довіра до такої особи не повинна викликати сумнівів [7, с. 13].

Крім цього, О.Ю. Лялюк відмічає, що питання правового регулювання взаємовідносин органів місцевого самоврядування з правоохоронними органами не є досконалими під час застосування заходів безпеки, що пов'язане з рядом проблем. Так, законодавство не встановлює вичерпного переліку форм взаємодії, тому досить складно встановити всі існуючі напрями. Крім того, потребують удосконалення організаційні та інформаційні форми взаємодії, способи узгодження позицій між органами місцевого самоврядування та органів внутрішніх справ, прокуратури, служби безпеки, судовими органами та органами юстиції [14, с. 71].

Таким чином дослідивши думки як вітчизняних, так і зарубіжних науковців у вказаній сфері, вважаємо, що проблемні аспекти застосування норм кримінального-процесуального права при забезпеченні безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі можна поділити на дві категорії:

- правові;
- організаційні.

В першу чергу слід усунути правову проблему, що полягає насамперед, як на нашу думку, у відсутності чітко визначених норм у КПК стосовно інституту забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. Тому, законодавець повинен вирішити це питання шляхом прийняття відповідних змін у КПК із зазначенням і правовим регулюванням даного інституту. Наявність спеціальних Законів України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» та «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» є позитивним аспектом, але процесуальне джерело таке, як КПК, повинно містити в собі даний інститут, оскільки слід аргументувати в першу чергу, як на нашу думку, це значущість КПК, як кодифікованого джерела права, що

на відміну від закону матиме більший авторитет і відповідно сприятиме більш повному і широкому, та насамперед ефективному їх застосуванню [3; 4]. По-друге, КПК має вищу юридичну силу аніж закон. По-третє, в ст. 2 КПК закріплено, що серед інших, одним із завдань кримінального провадження є захист особи, держави та суспільства від кримінальних правопорушень, що відповідно зобов'язує КПК вміщувати норми, які б регулювали порядок надання такого захисту учасникам процесу тощо [1].

Крім того, до правового і одночасно організаційного аспекту слід віднести і факт відсутності спеціально уповноваженого органу, який був би незалежним і відповідно здійснював би заходи забезпечення безпеки на прикладі Служби маршалів Сполучених Штатів Америки чи Служби захисту свідків та жертв злочинів Литовської Республіки [19, с. 143]. Тобто, має бути указом Президента створений відповідний орган із визначенням штатної чисельності та підрозділів і відповідно визначенням їх компетенції.

До організаційних проблем, як на нашу думку, належить в першу чергу відсутність фінансування даного інституту з боку держави. Тобто, органи внутрішніх справ, прокуратура, суди, або запропонований спеціально створений орган повинні бути належним чином профінансовані державним бюджетом, адже будь-який із заходів вимагає значних витрат.

Окрім належного фінансування досить важливим аспектом виступає соціальне забезпечення осіб, щодо яких застосовано заходи безпеки. Адже, якщо подивитися на деякі з передбачених Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» заходи, то стає зрозумілим, що особа може зіткнутися з проблемами працевлаштування, освіти, зміни місця проживання та ін. [3]. І тому потрібні соціальні гарантії для особи щодо якої застосовуються заходи забезпечення безпеки.

Наступною організаційною проблемою на нашу думку є низький рівень взаємодії органів і посадових осіб під час порушення питання про застосування заходів безпеки, оскільки законодавством не врегульоване зазначене питання належним чином [16, с. 524].

Також особливої уваги при застосуванні заходів забезпечення безпеки заслуговують найбільш вразливі суб'єкти кримінального процесу це потерпілий і свідок. Наука кримінального процесу виходить з положення про незамінності свідка. Причому це положення необхідно інтерпретувати не тільки як незамінність конкретної особи, яка сприймала подію злочину, а й як незамінність для процесу (взагалі) такого цінного джерела доказів, як показання свідка. Заяви, що лунають на початку ХХІ століття про те, що в століття науки і техніки свідки будуть витіснені речовими доказами і експертизами, не виправдали себе. Показання свідків, як і раніше, лідирують в числі інших джерел інформації.

Оскільки показання свідків становлять особливу публічну значимість, то держава прагне забезпечити виявлення всіх осіб, які мають необхідну інформацію. Крім кримінально-правових і адміністративних важелів активізації виконання громадянського обов'язку особами, яким що-

небудь відомо по справі, залучаються і інші механізми встановлення свідків і надання їх (свідків) в розпорядження органів розслідування.

Виявлення свідків розглядається одним з найбільш важливих напрямків оперативно-розшукової діяльності. Для потенційних свідків це означає, що при належній постановці роботи оперативних підрозділів, особа яка володіє інформацією про подію злочину, яка не виявила бажання сповістити про це компетентні органи, в більшості випадків може бути виявлена. Цілком ймовірно, що серед них можуть опинитися і свідки, що приховують свою інформованість через можливість тиску з боку осіб, які не зацікавлені в розкритті справи.

В ідеальному варіанті взаємовідносини особи, що дає свідчення, і особи, що одержує свідчення, будуються за принципом «взаємного виконання зобов'язань». Свідок виконує своє зобов'язання – дає показання; державний орган, в свою чергу, зобов'язується виконати зобов'язання щодо захисту. На справді ж виходить наступне: з боку свідка представляється реальна інформація (зобов'язання виконується), а з боку органу розслідування видаються лише обіцянки про забезпечення майбутньої безпеки.

Тут, на наш погляд, виникає проблемна ситуація морального спрямування. Правоохоронний орган, виконуючи роль гаранта безпеки, повинен мати репутацію стовідсоткової надійності. І таку надійність може лише створити орган, який надійно профінансований і чітко наділений компетенцією у галузі забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному провадженні.

Досить суттєвою прогалиною при застосуванні заходів безпеки щодо суб'єктів кримінального процесу є те, що вони покладаються на органи служби безпеки або внутрішніх справ обласного рівня, у складі структур яких з цією метою створюються спеціальні підрозділи. Відповідно до кримінального процесуального законодавства орган, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, слідчий, прокурор, слідчий суддя або суд не пізніше ніж за три доби, а в невідкладних випадках – негайно приймає вмотивовану постанову чи ухвалу і передає її для виконання органу, на який покладено здійснення заходів безпеки. При цьому, виникає логічне питання, як орган, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд може негайно забезпечити безпеку особи, знаходячись у віддаленому районі області. Тому доцільніше створити спеціальні підрозділи по забезпеченню безпеки осіб і на рівні районних ланок [17, с. 137].

Не менш важливим елементом безпеки учасників кримінального процесу є вдосконалення правового забезпечення з урахуванням позитив-

ного досвіду зарубіжних країн. Так, відповідно до законодавства Республіки Казахстан, Республіки Білорусь, Російської Федерації, Республіки Молдова, Сполучених Штатів Америки до заходів державного захисту учасників процесу також належить соціальний захист (обов'язкове державне страхування за рахунок коштів державного бюджету, одноразова допомога, пенсія, відшкодування матеріальних збитків, по життєве утримання). У той же час, українське законодавство обмежує засоби захисту осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, оскільки поняття «безпеки», «забезпечення безпеки» вузьчі, ніж поняття «захист», який включає і заходи соціального захисту [19, с. 212]. Виходячи із викладеного, вважаємо за необхідне вирішити питання щодо внесення змін в законодавство в частині закріплення такого заходу захисту як соціальний захист, із визначенням чіткого механізму його функціонування.

Висновки і пропозиції. Отже, наявність в кримінальному процесі такого інституту, як заходи забезпечення безпеки учасників кримінального процесу є важливим кроком до демократизації кримінального процесу. Однак, зважаючи на недостатній рівень законодавчого механізму, інститут заходів забезпечення безпеки може навпаки стати причиною порушення загальних прав людини і громадянина. Тому, зазначений інститут потребує глибокого теоретичного і практичного вивчення, з метою визначення найбільш оптимальної моделі регулювання та виконання для нашої держави і її законодавчого закріплення.

З метою усунення прогалин під час реалізації норм права, що регулюють інститут забезпечення безпеки учасників кримінального процесу пропонуємо:

- забезпечити належне фінансування інституту з боку держави;
- доповнити КПК окремим розділом, який буде регулювати інститут забезпечення безпеки учасників кримінального процесу;
- впровадити в практичну діяльність програми захисту на прикладі міжнародних колег;
- удосконалити інститут забезпечення безпеки в Україні із урахуванням позитивного досвіду зарубіжних країн;
- забезпечити належну взаємодію правоохоронних органів, на які покладено обов'язок по забезпеченні безпеки;
- впроваджувати соціальне забезпечення осіб, щодо яких застосовано заходи безпеки;
- гарантувати та здійснювати соціальний захист учасників кримінального процесу;
- створити окремий орган, який буде здійснювати забезпечення безпеки учасників кримінального процесу та нести персональну відповідальність тощо.

Список літератури:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2014 року. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 9–10. С. 3.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 28 грудня 1960 року. Відомості Верховної Ради України. 1960. № 2. С. 15.
3. Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23 грудня 1993 року. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 3782-XII. С. 2, 13.
4. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 3781-XII. С. 3, 9.
5. Аналіз стану здійснення судочинства у 2016 році (за даними судової статистики). URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/FC0243F91293BFEEC22580E400478576](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/FC0243F91293BFEEC22580E400478576)

6. Бахин В.П. Криминалистика. Проблемы и мнения. Київ : Охрана труда. 2002. С. 234–235.
7. Бояров В.І., Руденко М.В. Анонімність свідків: «за» і «проти». *Адвокат*. 2001. № 4-5. С. 13–15.
8. Весельський В.К. Питання захисту осіб, які мають інформацію про злочинну діяльність. *Право України*. 1999. № 7. С. 59–61.
9. Гарник М.В. Проблеми захисту прав потерпілих від злочину. *Вісник прокуратури*. 2002. № 3. С. 4.
10. Гриньків О.О. Застосування заходів безпеки учасників кримінального судочинства: вітчизняна практика та світовий досвід : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ. нац. ун-т внутр. справ. 2010. С. 6.
11. Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс. Підручник. Київ : Юрінком. Інтер. 2006. С. 132–133.
12. Карпов М.С. Законодавство України в сфері забезпечення безпеки свідків і потерпілих. *Універс. наукові записки*. 2006. № 1(17). С. 258.
13. Коновалова Г.В. Забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства за новим КПК України. *Часопис Академії адвокатури України*. 2013. № 3. С. 2–3.
14. Лялюк О.Ю. Деякі питання взаємовідносин органів та посадових осіб місцевого самоврядування з органами внутрішніх справ, прокуратури, Служби безпеки, судовими органами та органами юстиції. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 31. С. 61–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dbms_2016_31_8
15. Рекомендація № R (97) 13 Комітету Міністрів державам членам Ради Європи стосовно запобігання тиску на свідків та забезпечення прав захисту (прийнято Комітетом Міністрів 10 вересня 1997 р.).
16. Серебрянський П.В. Наукове-правове визначення взаємодії органів, що забезпечують безпеку осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. *Молодий вчений*. 2018. № 12(64). С. 524–525.
17. Серебрянський П.В. Проблемні аспекти забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. Збірник матеріалів круглого столу «Інформаційне та науково-методичне забезпечення досудового розслідування та судового провадження». Запорізький класичний приватний університет. Україна, м. Запоріжжя. 21.04.2016. С. 137.
18. Словник української мови: в 11 т. АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970-1980. Т. 8. С. 147.
19. Шахрай В.Г. Захист свідків в кримінальному процесі. Матеріали семінару з питань забезпечення безпеки свідків, організованого Міністерством юстиції США та Міжнародною правоохоронною академією 22-26 січня 2007 р., м. Будапешт. Західний кур'єр від 28.03.2007. С. 143, 212.
20. Юридична енциклопедія: в 6 т. ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1998. Т. 5: П-С. 2003. С. 148.

References:

1. Kryminalnyj procesualnyj kodeks Ukrayiny: (2014) Zakon Ukrayiny vid 13 kvitnya 2014 roku. Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrayiny, no. 9-10, p. 3.
2. Kryminalnyj procesualnyj kodeks Ukrayiny: (1960) Zakon Ukrayiny vid 28 grudnya 1960 roku. Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrayiny, no. 2, p. 15.
3. Zakon Ukrayiny «Pro zabezpechennya bezpeky osib, yaki berut uchast u kryminalnomu sudochynstvi» vid 23 grudnya 1993 roku // Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrayiny, 1993, no. 3782-XII, pp. 2, 13.
4. Zakon Ukrayiny «Pro derzhavnyj zaxyst pracivnykiv sudu i pravooxoronyx organiv» vid 23 grudnya 1993 roku. Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrayiny. 1993, no. 3781-XII, pp. 3, 9.
5. Analiz stanu zdjishnennya sudochynstva u 2016 roci (za danymy sudovoyi statystyky) URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/FC0243F91293BFEEC22580E400478576](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/FC0243F91293BFEEC22580E400478576)
6. Bahin V.P. (2002). Kriminalistika. Problemy i mneniya. [Criminalistics. Problems and opinions]. Kyiv : Ohrana truda, pp. 234–235.
7. Boyarov V.I., Rudenko M.V. (2001). Anonimnist svidkiv: «za» i «proty». [Anonymity of witnesses: "for" and "against"]. *Адвокат*, no. 4-5, pp. 13–15.
8. Veselskyj V.K. (1999). Pytannya zaxystu osib, yaki mayut informaciyu pro zlochynnu diyalnist. [Questions for the protection of persons who have information about criminal activity]. *Право України*, no. 7, pp. 59–61.
9. Garnyk M.V. (2002). Problemy zaxystu prav poterpylyx vid zlochynu. [Problems protecting the rights of victims of crime]. *Вісн. Прокуратури*, no. 3, p. 4.
10. Grynkiv O.O. (2010). Zastosuvannya zaxodiv bezpeky uchastnykiv kryminalnogo sudochynstva: vitchyznyana praktyka ta svitoviy dosvid. [Application of security measures for participants in criminal justice: domestic practice and world experience] : avtoref. dys. kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Kyiv. nac. un-t vnutr. sprav. P. 6.
11. Zajchuk O.V., Onishhenko N.M. (2006). Teoriya derzhavy i prava. Akademichnyj kurs. [Theory of state and law. Academic course]. Pidruchnyk. Kyiv. Yurinkom. Inter, pp. 132–133.
12. Karpov M.S. (2006). Zakonodavstvo Ukrayiny v sferi zabezpechennya bezpeky svidkiv i poterpylyx. [Legislation of Ukraine in the field of safety of witnesses and victims]. *Універс. наукові записки*, no. 1, vol. (17), p. 258.
13. Konovalova G.V. (2013). Zabezpechennya bezpeky uchastnykiv kryminalnogo sudochynstva za novym KPK Ukrayiny. [Ensuring the security of participants in criminal proceedings under the new CPC of Ukraine]. *Часопис Академії адвокатури України*, no. 3, pp. 2–3.
14. Lyalyuk O.Y. (2016). Deyaki pytannya vzayemovidnosyn organiv ta posadovyx osib miscevego samovryaduvannya z organamy vnutrishnix sprav, prokuratury, Sluzhby bezpeky, sudovymy organamy ta organamy yustyciyi. Derzhavne budivnyctvo ta misceve samovryaduvannya. [Some questions of the relationship between local self-government bodies and officials with the organs of internal affairs, the prosecutor's office, the Security Service, the judicial authorities and the judiciary. Public construction and local government]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dbms_2016_31_8, p. 71.
15. Rekomendaciya № R (97) 13 Komitetu Ministriv derzhavam chlenam Rady Yevropy stosovno zapobigannya tysku na svidkiv ta zabezpechennya prav zaxystu. [Recommendation № R (97) 13 of the Committee of Ministers to the member States of the Council of Europe on the prevention of witnesses and the protection of the rights of the defense] (pryjnyato Komitetom Ministriv 10 veresnya 1997 r.).
16. Serebryanskyj P.V. (2018). Naukove-pravove vyznachennya vzayemodiyi organiv, shho zabezpechuyut bezpeku osib, yaki berut uchast u kryminalnomu procesi. [Scientific-legal definition of the interaction of bodies ensuring the safety of persons involved in the criminal process]. *Молодий вчений*, № 12(64), pp. 524–525.

17. Serebryanskyj P.V. (2016). Problemni aspekty zabezpechennya bezpeky osib, yaki berut uchast u kryminalnomu procesi. [Problematic aspects of ensuring the safety of persons involved in criminal proceedings]. Zbirnyk materialiv kruglogo stolu «Informacijne ta naukovo-metodychne zabezpechennya dosudovogo rozsliduvannya ta sudovogo provadzhennya». Zaporizkyj klasychnyj pryvatnyj universytet. Ukrayina, m. Zaporizhzhya, p. 137.
18. Bilodid I.K. (1970-1980). Slovnyk ukrayinskoyi movy. [Dictionary of the Ukrainian language]. v 11 t. AN URSS. Instytut movoznavstva; Kyiv : Naukova dumka. T. 8, p. 147.
19. Shaxraj V.G. (2007). Zaxyst svidkiv v kryminalnomu procesi. [Protection of witnesses in criminal proceedings]. Materialy seminaru z pytan zabezpechennya bezpeky svidkiv, organizovanogo Ministerstvom yustyciyi SShA ta Mizhnarodnoyu pravooxoronnouyu akademiyeu 22-26 sichnya 2007 r., m. Budapesht. Zaxidnyj kuryer, pp. 143, 212.
20. Shemshuchenko Y.S. (1998). Yurydychna encyklopediya. Legal Encyclopedia. v 6 t. Ukr. encykl., T. 5: P-S. 2003, p. 148.